

Høyesterett i storkammer, det vil si elleve dommere, har avgjort en sak om rekkevidden av EØS-retten.

Saken gjelder en iransk statsborger som i 2017 ble varig utvist fra Norge, og som etter utsendelsen giftet seg med en norsk statsborger. Han bosatte seg etter hvert i Sverige sammen med sin norske kone. På en reise til Norge sammen med konen og deres barn, ble han stanset av norsk politi og etter hvert tiltalt for å ha brutt innreiseforbudet til Norge.

Han ble dømt til ett års fengsel i tingretten og lagmannsretten, uten at det var tatt stilling til om han hadde fått rett til innreise og opphold i Norge etter EØS-retten.

Mannen mente at han ikke kan straffes for å ha brutt innreiseforbudet fordi han gjennom ekteskapet med en EØS-borger har fått en rett til innreise og opphold i Norge som går foran det opprinnelige innreiseforbudet.

Høyesterett har enstemmig kommet frem til at det i EØS-retten gjelder en slik avledet rett for familiemedlemmer som ikke er EØS-borgere, til å reise inn og oppholde seg i hjemstaten til en EØS-borger, og at denne retten går foran tidligere vedtak om utvisning. Forutsetningen er at de to har hatt opphold i en annen EØS-stat som var egnet til å etablere eller styrke familielivet mellom dem. Den som har fått en slik avledet rett, kan ikke straffes for brudd på et tidligere ilagt innreiseforbud.

Høyesterett følger med dette de synspunkter på rekkevidden av EØS-retten som EFTA-domstolen har gitt uttrykk for i en rådgivende uttalelse.

Det rettslige resonnementet er komplisert, og man må lese Høyesteretts avgjørelse for å få den fullstendige og helt presise forklaringen

Helt forenklet bygger Høyesterett på at både personer som er økonomisk aktive, slik som arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende, og personer som ikke er økonomisk aktive, etter EØS-avtalen har rett til å bevege seg fritt i EØS-området. For at denne retten skal være tilstrekkelig effektiv, vil familiemedlemmer ha en tilsvarende rett i EØS som i EU til å følge med EØS-borgeren ved retur til dennes hjemland.

Rettighetene etter EØS-retten til innreise og opphold får virkning straks de oppstår. Dette betyr at brudd på et innreiseforbud ikke kan straffes dersom familiemedlemmet da innreisen skjedde, hadde rett til innreise og opphold etter EØS-retten. Unntak gjelder dersom det er truffet et nytt vedtak om utvisning som oppfyller de strengere vilkårene i EØS-retten.

Lagmannsrettens dom, hvor iraneren ble dømt, har ikke tilstrekkelige opplysninger om faktiske forhold som er nødvendige for å ta stilling til om mannen i dette konkrete tilfellet har fått en avledet rett til innreise og opphold i Norge. I en straffesak som dette kan ikke Høyesterett ta stilling til bevis for om mannen oppfylte vilkåret om at oppholdet hans i EØS også var egnet til å etablere eller styrke familielivet. Dette blir et spørsmål for lagmannsretten, som nå må behandle saken på nytt.

Avklaringen fra Høyesterett om forholdet mellom EØS-retten og innreiseforbud etter utlendingsretten må da legges til grunn.

Jeg håper dette har vært en nyttig introduksjon til Høyesteretts avgjørelse. Den kan leses i sin helhet på nettsiden vår.